מגילה נקראת פרק ראשון מגילה יג.

מסורת הש"ס

א) [פוסקים דף נ:], ב) [סנהדרין יט:], ג) [ר' י"י וכסבילו], ד) [סנהדרין נב. ע"ש ומי"מ], [כרכות סו: ד"ה ואין שיחה], ה) [נקמן טו.], ו) [ל"ל כמן], ז) [ל"ל כמיה וכן איתא בע"ין], ח) [פירוש פורף של מזרח מלומר לחם של מסף עריון ערך קחל ומיין מוקפות ד"ה קדלין], ט) [פסחים מג. ע"ש מ"ק ט:-ע"ש שבת פ: ע"ש מנחות פו. ע"ש], י) [לעיל ז.], כ) מן מיתת דלמ עד מיתת הלמר הוה שיין לעמוד הקולים], ל) [ל"ל [שוס], מ) [אסתר כ], נ) בעריך הגי קמלי], ס) [מנחות פה:], ע) [אסתר כ], פ) [שם], צ) [שם], ק) [כע"י איתא כוה:-ל מימה לימא שקראם יהודאין לפי שהי מסבנו יהודה כדכתיב (דניאל ה) ויהי כהם מגני יהודה דניאל מגניה מישאל ועזריה וי"ל דאמרינ כר"ש בר נחמני דאמר כפרק אלו נז: דניאל מגני יהודה מגניה מישאל ועזריה משאר שבעים],

תורה אור השלם

1. איתי גברין יהודאין די מנית יתהון על עבידת מדינת בבל שדרך מישך ועבד נגו גברייא אלך לא שמו עלך מלכא טעם לאלהך לא פלחין ולצלם דהבא די הקימת לא קדרין:
דניאל ג יב
2. ואשתו היהודיה ילדה את ירד אבי גדור ואת חבר אבי שוכו ואת יקותיאל אבי זנוח ואלה בני בתיה בת פרעה אשר לקח מרד:
דברי הימים א ד יח
3. ותרד בת פרעה לרחץ על היאר ונערתיה הלכת על יד היאר ותרא את התבה בתוך הסוף ותשלח את אמתה ותקחה:
שמות ב ה
4. אשר הגלה מירושלים עם הגלה אשר הגלתה עם יכניה מלך יהודה אשר הגלה נבוכדנאצר מלך בבל:
אסתר ב ו
5. ויהי אמן את הדסה היא אסתר בת דדו כי אין לה אב ואם והנערה יפת תאר וטובת מראה ובמות אביה ואמה לקחה מרדכי לו לבת:
אסתר ב ז
6. ראיתי הלילה והנה איש רכב על סוס אדם והוא עמד בין ההדסים אשר במצלה ואחריו סוסים אדמים שרקים ולבנים: זכריה א ח
7. אין אסתר מגדת מולדתה ואת עמה כאשר היתה באמנה אתו:
אסתר ב כ
8. ולרש אין כל כי אם כבשה אחת קטנה אשר קנה ויחיהה ותגדל עמו ועם בניו יחדו מפתו תאכל ומכסו תשתה

ובחיקו תשכב ותהי לו לבת: שמואל ב יב ג 9. ותיטב הנערה בעיניו וחשא חסד לפניו ויבהל את תמרוקיה ואת מנותה לתת לה ואת שבע הנערות הראיות לתת לה מבית המלך וישנהו ואת נערותיה לטוב בית הנשים: אסתר ב ט 10. ויהי המלצר נשא את פתבנם יין משתיהם ונתן להם זרעונים: דניאל א טז 11. ובהגיע תר נערה ונערה לבוא אל המלך אחשורוש מקץ היות לה כדת הנשים שנים עשר חדש כי כן ימלאו ימי מרוקיהן ששה חדשים בשמן המר וששה חדשים בבשמים ובתמרוקי הנשים: אסתר ב יב 12. בערב היא באה ובבקר היא שבה אל בית הנשים שני אל יד שעשגז סריס המלך שמר הפילגשים לא חבוא עוד אל המלך כי אם חפץ בה המלך ונקראה בשם: אסתר ב יד 13. ובהגיע תר אסתר בת אביחיל דד מרדכי אשר לקח לו לבת לבוא אל המלך לא בקשה דבר כי אם את אשר יאמר הגי סריס המלך שמר הנשים ותהי אסתר נשאת חן בעיני כל ראיה: אסתר ב טו 14. ותלקח אסתר אל המלך אחשורוש בחדש העשירי הוא חדש טבת בשנת שבע למלכותו: אסתר ב טז 15. ויאהב המלך את אסתר מכל הנשים ותשא חן וחסד לפניו מכל הבתולות וישם כתר מלכות בראשה וימליכה תחת ושתי: אסתר ב יז 16. ויעש המלך משתה גדול לכל שריו ועבדיו את משתה והנחה למדינות עשה ויתן משאת כיד המלך: אסתר ב יח 17. ובהקבץ בתולות שנית ומרדכי ישב בשער המלך: אסתר ב יט

ג) דלא קטליה דוד לשמעי. שהיה חייב מיתה: לאידך גיסא. לעקה ולא לשבח אים יהודי ואים ימיני גרמו לי הנער הזה: אייתי גוברין יהודאין כו'. וקיימה דקרא לאלהך לא פלחין: כל דבריך אמר הן. כנגד הספר היה אומר כל דבריך דברי הימים אמת הן הרבה שמות אמה מזכיר פלוני ופלוני וכולן אמת הן: ואנו יודעין לדורשן. ותע"פ שסתמת אותן אנו נותנין את לבינו עד שאנו יודעין לדורשן. משום דאמרינן לעיל כל הכופר בע"ז נקרא יהודי נקט לה הכא: ואשתו היהודיה וגו'. והלא כתיב שמה דהא כתיב בסופיה ואלה בני בתיה: לרחוץ. לטבול ג) לשון גירות: והלא לבש שמו. שבלבש משמעי קרא: הכי גרסינן ויש"א בסיפא שמרדה בגילולי בית אביה. ולכך נשתנה שמה בליקומין הללו: שגלה מעצמו. מדלא כתיב אשר היה מן הגולה אשר הגלתה וכתיב אשר הגלה עם הגולה משמע שלא היה בשאר ישראל שגלו על כרחן והוא גלה מעצמו כמו שעשה ירמיה שגלה מעצמו עד שאמר לו הקב"ה לחזור: כין הכדסים אשר במזלה. כין הצדיקים שגלו לבבל. ובסכינה משמעי קרא: אספקר. ד) ירא. יפה כלבנה: ירקרוקת היפה. בהדסה זו: אלא חוט של חסד משוך עליה. מאת הקב"ה לכך נראית יפה לחומות ולאחשורוש: וכמות אביה ואמה מו ל"ל. מאחר דכתיב ה) כי אין לה אב ואם אלא לגמרא שאפי' יום אחד לא היה לה אב ואם: כשעה שנתעברה אמה מה אביה. נמלא שלא היה לה אב משעה שנולדה להקרות אב: וכשילדה אמה מה. ולא נראית לקרות אם: ולרש אין כל. כאוריה משמעי קרא: כשעה אחת. (ב) בת שבע: שהיפה מונה כאן ימי שבח. שהיתה משרתת לה אחת באחד בשבת ואחת בשני בשבת ואחת בשלישי בשבת וכן כולן וכשהגיע יום שפחה של שבת יודעת שהיום שבת. ו) כפלי דחזירי. בקוניי"ש שמיעים. ומתוך תוגה לא נענשה: וכן הוא אומר. שהזרעונים טובים לצדיקים להבדילן ממאכל טמא: ויהי המלצר נושא את פת כגם יין משתיהם וגו'. וכתיב בהמה עניגא ומקלת ימים עשרה נראה מראיהם טוב ובריאי בשר וגו': אנפקינון שמן זית שלא הביא שליש. גבי מנחות תנן ז) אין מביאין אנפקינון ואם הביא פסול ועלה קאי ר' יהודה ואמר מהו אנפקינון: מעדן. ז) מלהיב: מגנוסו של אותו רשע. הוא זה שהוא נועל נשים ומשלחן: שהגוף נהנה מן הגוף. מפני הצינה. והעיד לך הכתוב שהיו מתכונין מן הנשים לאכבה על בעלה: ביקש לעטוש בו. לכך נאמר מכל הנשים ומכל הבתולות: עכד משפיא בו. מיזר לכמה עניים לפייסה שמגלה לו מולדתה ולא הועיל ומתוך לה לאחי קרא ובהקבץ בתולות שנית וגו' אין אסתר מגדת מולדתה ואת עמה וגו' ח) עבד משפיא קעודה לכנודה מה שלא עשה בשאר נשים: דלי כרגא. אמר בשביל אסתר אני מניח לכם מכסי גולגולתכם היינו והנתה למדינות עשה ט): שדר פרדישני. דורונות לשרים בשמה והיינו דכתיב ט) ויתן משאת כיד המלך:

דלא קטליה דוד לשמעי דאתיליד מיניה מרדכי דמיקני ביה המן ומה שילם לי ימיני דלא קטליה שאול לאגג דאתיליד מיניה המן דמצער לישראל רבי יוחנן אמר לעולם מבנימן קאתי ואמאי קרי ליה יהודי על שום שכפר בע"ז שכל הכופר בע"ז נקרא יהודי כדכתיב [1]איתי גוברין יהודאין וגו' רבי שמעון בן פזי כי הוה פתח בדברי הימים אמר הכי כל דבריך אחד הם ואנו יודעין לדורשן [2]ואשתו היהודיה ילדה את ירד אבי גדור ואת חבר אבי שוכו ואת יקותיאל אבי זנוח ואלה בני בתיה בת פרעה אשר לקח מרד אמאי קרי לה יהודיה על שום שכפרה בע"ז [3]ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור [4]ואמר רבי יוחנן שירדה לרחוץ מגילולי בית אביה ילדה והא רבויי רביתיה לומר לך [5]שכל המגדל יתום ויתומה בתוך ביתו מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו ירד זה משה ולמה נקרא שמו ירד [א] שירד להם לישראל מן בימיו [6]גדור שגדר פרצותיהן של ישראל חבר שחיבר את ישראל לאביהן שבשמים סוכו שנעשה להם לישראל כסוכה יקותיאל שקוו ישראל לאל בימיו זנוח שהזניח עונותיהן של ישראל אבי אבי אב בתורה אב בחכמה אב בנביאות ואלה בני בתיה אשר לקח מרד וכי מרד שמו והלא כלב שמו אמר הקב"ה יבא כלב שמרד בעצת מרגלים וישא את [ב] בת פרעה שמרדה בגלולי בית אביה [7]אשר הגלה מירושלם אמר רבא שגלה מעצמו [8]ויהי אומן את הדסה קרי לה הדסה וקרי לה אסתר תניא ר"מ אומר אסתר שמה ולמה נקרא שמה הדסה [9]על שם הצדיקים [10]שנקראו הדסים וכן הוא אומר [11]והוא עומד בין ההדסים רבי יהודה אומר הדסה שמה ולמה נקראת שמה אסתר על שם שהיתה מסתרת דבריה שנאמר [12]אין אסתר מגדת את עמה וגו' ר' נחמיה אומר הדסה שמה ולמה נקראת אסתר שהיו אומות העולם קורין אותה על שום אסתהר בן עזאי אומר אסתר לא ארוכה ולא קצרה היתה אלא בינונית כהדסה ר' יהושע בן קרחה אמר [13]אסתר ירקרוקת היתה וחוט של חסד משוך עליה כי אין לה אב ואם ובמות אביה ואמה למה לי אמר רב אחא עיברתה מת אביה ילדתה מתה אמה ובמות אביה ואמה לקחה מרדכי לו לבת תנא משום ר"מ אל תקרי לבת אלא לבית וכן הוא אומר [14]ולרש אין כל כי אם כבשה אחת קטנה אשר קנה ויחיהה ותגדל עמו ועם בניו יחדו מפתו תאכל ומכוסו תשתה ובחיקו תשכב ותהי לו כבת משום דבחיקו תשכב הוות ליה [15](לבת) אלא [16](לבית) הכי נמי לבית [17]ואת שבע הנערות וגו' אמר רבא שהיתה מונה בהן ימי שבת וישנה ואת נערותיה וגו' אמר רב שהאכילה מאכל יהודי ושמואל אמר שהאכילה [18]קדלי דחזירי ור' יוחנן אמר זרעונים וכן הוא אומר [19]ויהי המלצר נושא את פת בגם ונותן להם זרעונים [20]ששה חדשים בשמן המור [21]מאי שמן המור ר' חייא בר אבא אמר סטכת רב הונא אמר שמן זית שלא הביא שליש תניא רבי יהודה אומר אנפקינון שמן זית שלא הביא שליש ולמה סכין אותו שמשיר את השיער ומעדן את הבשר [22]בערב היא באה ובבקר היא שבה אמר רבי יוחנן מגנותו של אותו רשע למדנו שבחו שלא היה משמש מטתו ביום [23]ותהי אסתר נשאת חן אר"א [24]מלמד שלכל אחד ואחד נדמתה לו כאומתו [25]ותלקח אסתר אל המלך אחשורוש אל בית מלכותו בחדש העשירי הוא חדש טבת ירח שנהנה גוף מן הגוף [26]ויאהב המלך את אסתר מכל הנשים ותשא חן וחסד לפניו מכל הבתולות אמר רב ביקש לטעום טעם בתולה טעם טעם בעולה טעם [27]ויעש המלך משתה גדול עבד משתיא ולא גליא ליה דלי כרגא ולא גליא ליה שדר פרדישני ולא גליא ליה [28]ובהקבץ בתולות שנית וגו' אזיל שקל עצה ממרדכי אמר אין אשה מתקנאה אלא בירך חבירתה ואפי' הכי לא גליא ליה דכתיב [29]אין אסתר מגדת מולדתה וגו' אמר רבי אלעזר מאי דכתיב לא

כל הכופר בע"ז נקרא יהודי שנאמר איתי גוברין יהודאין. על שם יהודי שהכי אמר בחלק (סנהדרין דף נב:) דלא הוו משכנו יהודה: אשר הגלה שגלה מעצמו. ודריש ליה מדלא כתיב הוגלה: קדלי דחזירי. ות"ו היא לא היתה אוכלת: וטוכלת

גליון הש"ס

גמ' ואשתו היהודיה. עי' מ"ר רים ויקרא: שם על שם הצדיקים. עי' ברכות דף סו ע"ב תוד"ה ואין שיחה: רש"י ד"ה אסתהר ירח. כי יכח מרגומו סכרא (כרלאים לו ט):

הגהות הב"ח

(א) גמ' ויצא לא בתיה בת פרעה: (ב) רש"י ד"ה כבשה אחת זו בת שבע: (ג) ר"ה מענין מלסיב ומצחיל הס"ד:

הגהות הגר"א

[א] גמ' (שירד לסס ליסראל מן בימיו) תוס"מ וי"ב סטוריד תורס ליסראל:

לעזי רש"י

בקוני"ש [בקונ"ש]. כחלי דבר אחר מלוחים.

מוסף רש"י

קדלי דחזירי. חזירים יבישים שקורין בקונ"ש (חולין יז. ושם: כחלי). סטכת. לא איתפרש (פסחים מג.) לו: שקורין בלשמ"ל (מנחות פו.). שלא הביאה שליש. שלא נישלה שליש (חולין ט.). ולמה סכין אותו. היינו שמן המור (שבת פ:). שמשיר את השער. לפי שהוא מוסר ויש בו כח (מנחות 19.). ומעדן את הבשר. אנקלינ"ל (פסחים מג.). נדמתה לו כאומתו. יהיו אומרים כפיסם זו משלנו היא (לעיל ז.).

רבינו חננאל

כל המגדל יתום בתוך ביתו, מעלה עליו הכתוב כאילו הוא ילדו. נקראת הדסה, מפני דהיתה צדקת, שהצדיקים נקראין הדסין. לקחה מרדכי לו לבת. תנא משום ר' מאיר, לבית.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com